

Rena rusningen i Mors lilla Olles spår

Fulufjället är platsen där en liten gosse matade en björnhona med lingon för 150 år sedan. Det kanske var tur, för idag lever och frodas många björnar i trakten och de har blivit en succéartad turistmagnet.

Våra Rovdjur bad Stefan Fölster, chefsekonom för Svenskt Näringsliv att utveckla sin syn på rovdjuren som ekonomisk resurs:

– Det är trots allt ett faktum att riksdagen har tagit beslut om att det skall finnas rovdjur i Sverige och ungefär hur många de minst bör vara. Då gäller det att göra det bästa möjliga av situationen och utnyttja rovdjuren så att de kommer glesbygden till nytta. Det kan innebära att myndigheterna borde ta fram riktlinjer och stöd som underlättar för rovdjursturism, exempelvis genom särskilda tillstånd för åtlar och kanske halsbandsförsedda rovdjur som underlättar för turister att få se dem.

Fölster påpekar att det är mycket svårt att uppskatta de direkta effekterna av rovdjursturism. Ibland är det mycket komplicerat som exemplet med vargen. Vargar äter älgar, älgarna i sin tur skadar årligen skog för flera miljarder.

– Samhället borde kunna spara pengar på att älgbestånden minskas, men samtidigt betyder älgjakten mer än de skador som älgarna orsakar. Det gäller att hitta någon slags balans med många inblandade parter.

Fölster menar att Sverige ligger långt efter när det gäller att locka till sig turister i jämförelse med Irland, Skottland och Island:

– De andra länderna har ett spektrum av olika attraktioner som tillsammans ger ett brett utbud. Sverige skulle kunna ta efter och erbjuda många olika attraktioner, där rovdjuren skulle kunna vara spetsattraktionen som drar till sig uppmärksamheten. Totalt sett borde Sverige årligen kunna öka sin turistintäkt med 50 till 100 miljarder, där rovdjuren ingår som en mycket viktig reklamfaktor.

Rovdjuren drar turister till Särna i en omfattning som förvänar ortsborna.

– Björnsafaris är oerhört otyckta och vi har hela tiden fått utöka verksamheten, säger Ove Pålsson, naturguide vid skogsmuseet Lomkällan vid Fulufjället.

Färska björnspar i en myr kring slaktrester från några älgar, stora lass björnskit och ett björnide är exempel på vad som dyker upp under en safari runt fjället. Inte så märkligt kan tyckas men sådana upplevelser lockar turister i stor mängd.

– Under sex veckor arrangerade skogsmuseet Lomkällan björnsafaris i somras. I början var

turena Lomkällan arrangerade var det bara rovdjursutflykterna som gick ihop ekonomiskt.

VÄRLDSNATURFONDENS Marie von Zeipel deltar i en safari vid Fulufjället och berättar att satsningen på rovdjursturism i Karpaterna i Rumänien ger ungefär 150 jobb. I hela Sverige är siffran 6-7 personer, enligt Staffan Widstrand som för närvarande skriver en bok om ekoturism. Världsnaturfonden arbetar aktivt med ekoturism.

– Rovdjuren är guld värda och kan göra att vi värdesätter naturen mer. I dessa trakter kan de bidra till sysselsättningen. Att det inte blivit större business än det

i närheten av Brottbäcksstugan hittades av en lokal jägare och var bebott för tre år sedan. Hon födde två ungar i det, trots att skoterleden går ganska nära, berättar Ove Pålsson.

Han säger att björnar i iden kan stöta bort fostren om de blir störda på vintern. Ett annat problem kan faktiskt vara bristen på mat.

– Skulle det bli ett dåligt bärår, som det är i Särna i år, kan honan hoppa över att föda ungar.

I Fulufjällsområdet pejas 14 björnar inom det Skandinaviska Björnforskningsprojektet. Det troliga antalet i området totalt uppgår till 25-30 björnar menar Ove Pålsson.

– Av tio björnungar som föddes i år har sex blivit ihjälbitna av en dominant hanne sedan björnen Vrång-Ola lämnade det här området. Vrång-Ola har vandrat mycket och besökt både Fjätervålen och Trysil. Nu verkar han vara tillbaka här, säger Ove Pålsson som också berättar att björnarna rörde sig mycket under älgjakten då de tydligen blev lite störda av hundarna.

Ove Pålsson visar ett björnide under en guidad björnsafari runt Fulufjället. Idet är övergivet sedan några år men här har tidigare en björnhona fött två ungar.

det en gång i veckan men det fick utökas till två kvällar. I början kom det 10-15 personer, sedan 20-30 och på slutet 60 personer. Det blev plötsligt problem att hitta ledare och björniden, smälter Ove Pålsson.

Han är övertygad om att rovdjursturismen kan utvecklas i området.

– Helt säkert. Det gäller att sköta det snyggt så det inte blir slitage vid idena. En fördel är att ha flera iden att besöka och att gå olika vägar till dem så det inte blir upptrampade stigar.

Faktum är att av de guidade

är i Sverige beror nog främst på att rovdjursturismen kom igång först i slutet av 1990-talet, tror Marie.

I Särna är det mest utländska turister som hittills visat intresse för björnsafaris. Ett intresse som väntas öka ytterligare nu när ett holländskt företag byggt en stugby för 35 miljoner vid fjället.

– Dessa människor är ofta nöjda med att se och uppleva älg, älgspillning, bäverhyddor, tystnad, orörd gammal skog och förstås rovdjur. Björnen står i en klass för sig, säger Marie.

– Det här idet vi nu står vid

VID JUST FULUFJÄLLET har "Mors lilla Olle" inträffat i verkligheten, närmare bestämt i slutet av september för exakt 154 år sedan, 1850, vid Hägnåsen öster om Morbäckssåtern.

Gossen Jon, knappt två år gammal, gick fram till en björnhona med unge och matade dem med lingon ur en korg. Han smekte den stora björnen och lutade huvudet mot henne. Det finns en hel bok om denne Jon. Han utvandrade till staterna där han dog 1887 endast 38 år gammal. Frun Elia från Särna blev ensam med åtta barn.

Mer om detta finns att läsa i böcker och utställningar för den som stannar till vid skogsmuseet Lomkällan på vägen upp till Fulufjällets nationalpark.

TEXT OCH FOTO: BENGT OLDHAMMER